

UDK: 27-36 Franciscus Assisiensis, sanctus
Pregledni rad
Primljeno: ožujak 2011.

Andrej ŠEGULA
Teološka fakulteta Univerza v Ljubljani
Poljanska 4, SLO – 1000 Ljubljana
andrej.segula@rkc.si

POSLUŠNOST SV. FRANJE ASIŠKOGA U ODNOSU PREMA CRKVI KAO INSTITUCIJI

Sažetak

Sv. Franjo Asiški nam nije ostavio nikakve teološke rasprave o Crkvi, a unatoč tome možemo reći da je bio veliki poznavalac odnosa u njoj. S Crkvom se susretao u svakidašnjem praktičnom životu (sakramenti, liturgija...). Možemo reći da je utjelovio nauk Katoličke crkve. Živio je u vremenu mnogih hereza i podvojenosti unutar Crkve. Međutim, iako se s njezinim životom nije slagao, paradoksalno je ostajao tijesno pod njezinim okriljem kao njezin antipod. Vratio se korijenima evanđelja i počeo ga živjeti u svoj radikalnosti. Povezanost s Crkvom je posebno izrazio u Sijenskoj oporuci (šest mjeseci prije svoje smrti). Sve je to bilo već naznačeno i predviđeno u Pravilu iz 1223. godine: „Brat Franjo obećava poslušnost i poštovanje gospodinu papi Honoriju i njegovim zakonitim nasljednicima u Rimskoj crkvi“ (PPr 1,2). Dosljednost i strogost sv. Franje su se također ogledale u odnosu prema liturgiji: „Klerici neka mole božanski časoslov po redu svete Rimske crkve“ (PPr 3,1). Na kraju, spomenimo još Franjino poštovanje prema osobama, prema svim službenicima Crkve, svećenicima i klericima. U navezanosti na Crkvu najprije je vidio najsigurnije izbjegavanje svih zabluda i hereza. Crkva mu je bila sigurno utočište i jamstvo prave vjere i liturgije. Možda je u njoj tražio također potporu, jer mu je predstavljala nadoknadu za roditelje, oca i majku. Franjo nije bio samo čovjek osjećaja i nadahnuća nego također i veliki mistik. Gospodin ga je po evanđelju doveo u naručje Crkve. U Crkvi i po sakramentima Crkve počeo je otkrivati Gospodina Isusa koji je nazočan u tijelu i u riječima. Marija i Crkva za njega imaju isti poziv, isto poslanje i tako imaju udio u istoj časti. Franji je bila tajna Crkve možda samo odskočna daska, njegova vjera i povjerenje u Crkvu samo provjera njegove vjere u tajnu Najvišega.

Ključne riječi: Crkva, sveti Franjo Asiški, molitva, Bog, Isus Krist, kristocentričnost, bratstvo, poslušnost.

Uvod

Srednjovjekovna je Crkva imala snažan utjecaj na život u gradovima. K. Esser je napisao da bi čovjek previše zahtijevao od sv. Franje, koji je sebe smatrao „neznalicom i neukim“, ako bi od njega očekivao da sastavi, napiše kakav teološki prikaz Crkve. Franjo se s Crkvom¹ susretao prije svega na praktičnom nivou, u sakramentima i u najrazličitijim pobožnostima.² Pobožnost i predanost bile su tako snažne da su utjecale na cijeli Franjin život. Bez pretjerivanja možemo reći da je bio „personificirana crkvenost“: *ecclesiasticità personificata*.³ Franjo je sa svojom prvom braćom „utjelovio“ nauk Katoličke crkve što je bilo učinkovitije od bilo koje riječi. U tome se vidi potpunost istine iz Svetog pisma: „Inače, mogao bi tko reći: ‘Ti imaš vjeru, a ja imam djela. Pokaži mi svoju vjeru bez djela, a ja ću tebi djelima pokazati svoju vjeru‘ (Jak 2,18).

1. Franjo – dijete Crkve

Povjesničarima je primjer Franje Asiškoga nešto posebno. Riječ je o čovjeku koji je svojom izvornošću doveo do prave revolucije srednjovjekovnog kršćanstva, no unatoč tome u svojim Spisima neprestano izražava jedinstvo i povezanost s tom istom Crkvom. Franjo joj je pokoran i duboko je poštuje.⁴ Povjesničari tvrde da je to paradoksalna pojava. Da bi razumjeli Franju i njegovo stvaranje mira u samome sebi, moramo se suočiti s nekim paradoksalnim činjenicama. U nastavku ćemo pokušati otkriti razloge bezuvjetne podređenosti Crkvi. Prvotno su to ljudski razlozi, u daljem razvoju prelaze u mistične.⁵

Neke nas povijesne činjenice logičnim razmišljanjem dovode do činjenice da se Franjo u odnosu prema Crkvi našao u teškom, odnosno dramatičnom položaju. Odlučio je živjeti evanđelje radikalno i predano, što u njegovu vremenu nije bilo tako jednostavno. U samoj

---

1 Jean-Joseph BUIRETTE, *Francesco, figlio della Chiesa: La spiritualità di Francesco d'Assisi*, Edizione Biblioteca Francescana, Milano, 1993., 117-145.

2 Kajetan ESSER, „Sancta Mater Ecclesia Romana: Die Kirchenfrömmigkeit des hl. Franziskus von Assisi“, *Wissenschaft und Weisheit*, 24 (1961.), 1-26.

3 Tito SZABÓ, „Chiesa“, *Dizionario Franceseano*, Edizioni Messaggero, Padova, 1995., 205-238.

4 Sebastian LOPEZ, „Obbedienza“, *Dizionario Franceseano*, Edizioni Messaggero, Padova, 1995., 1263.

5 J. J. BUIRETTE, *Francesco, figlio della Chiesa*, 117.

Crkvi nalazimo krajnosti, protivnike, gorke spoznaje iz činjenice da je Crkva daleko od evanđelja, a također od napetosti i mnogih unutarnjih trpljenja. Neke od tih napetosti ćemo prikazati u nastavku.⁶

Crkva u 13. stoljeću nudi nam spornu sliku.⁷ Duhovna snaga papinstva se u tom vremenu podvostručila. U tom razdoblju crkvena se vlast uključivala u sve dimenzije življenja. Papa Inocent III., koji je poslije potvrdio Pravilo manje braće, u potpunosti je ostvarivao teokracijski princip vladanja (Papa kao posrednik između Boga i kralja). Njegova vlast je uključivala također vojničku moć. S tom vlašću i položajem bilo je povezano zemaljsko bogatstvo (feudalizam). Pape, kardinali, biskupi, opati, bili su najčešće birani iz grofovskih slojeva (plemenitaša). Također se u Crkvi oblikovao viši sloj, koji je bio tijesno povezan sa svjetovnom vlašću i na materijalnom i na intelektualnom nivou. Taj sloj je ovladavao latinskim, čitao Sveto pismo, poznavao glavne smjerove teologije, tradiciju, pravo i literaturu. Zajedno s trgovcima predstavnici toga sloja predstavljali su tadašnju elitu. To je jedna strana medalje, druga strana iste medalje, drugo lice iste Crkve je sloj bijednih, siromašnih svećenika, prije svega onih sa sela i okolice velikih gradova. Među njima možemo vidjeti: intelektualno (slaba formacija), materijalno i moralno (konkubinat, pohlepnost, simonizam, nemarnosti i nepoštovanje svetih stvari) siromaštvo.

Nakon 1150. godine u Crkvi opažamo nastanak više ili manje napadačke opozicije, koja se oblikovala među ljudima (naročito na jugu Francuske i na sjeveru Italije). Danas ih poznajemo pod imenima: katari (ili albigenzi), laički „evanđeoski“ pokret (valdenzi i lyonski siromasi, patareni iz Milana, umiliati ...). Te skupine ljudi su već prije Franje svojim životom upozoravale na evanđeosko siromaštvo i jednostavnost (putujući propovjednici, koji nisu pravili razlike između klerika i laika). To je bilo prikriveno protivljenje, kritika Crkve i svih zloporaba do kojih je dolazilo. Neki pokreti su u Crkvi ostali, neki su se rascijepili i uključili u druge, najviše pokreti katara, koji su se protivili nekim sakramentima: bavili su se čistoćom koja je, po njihovoj teoriji, potrebna za valjanost sakramenata.⁸

Franjo je svojim novim načinom života opomena Crkvi, koju ni najmanje nije želio kritizirati. Povjesničari i poznavatelji sv. Franje naglašavaju da je bio svojim načinom života pravi antipod Crkvi, životu i mentalitetu tadašnjega vremena. Njegovo radikalno siromaštvo

⁶ J. J. BUIRETTE, *Francesco, figlio della Chiesa*, 117-118.

⁷ Jacques LE GOFF, *Saint François d'Assise*, Éditions Gallimard, Paris, 1999., 15-31.

⁸ J. J. BUIRETTE, *Francesco, figlio della Chiesa*, 118-119.

pravo je protuslovlje crkvenom bogatstvu i bogatstvu tadašnjih dostojanstvenika. Franjo želi biti manji. Suprotno od crkvene i političke moći, želi biti službenik. Njegova misionarska dimenzija je razoružala „politiku“ križarskih ratova (posjetio je sultana). Franjo se usudio propovijedati ljudima, iako je bio jednostavan, neučen laik. Usvojio je „službu“, koja je bila tradicionalno rezervirana samo za biskupe i svećenike. Njegova izvornost bila je osnova života u zajednici pod imenom „bratstvo“ (*fraternitas*), čija je posebnost jednakost među članovima. To je bila prava strelica, gdje nema kritika hijerarhijske uređenosti feudalne družbe tadašnjeg vremena. Ondašnja vertikalna društvena uređenost temeljila se na piramidalnom (plemići, kler, građani, narod) uređenju i obveznoj vjernosti. Franjo je stvorio model zajedničkog života koji se temelji na horizontalnom uređenju, gdje su svi međusobno jednaki (bratstvo). Riječ je o recipročnom autoritetu – poslušnosti.

Pregledom života i rada sv. Franje vidimo, da nije riječ ni o čemu novom. Vratio se korijenima, vratio se evanđelju i počeo ga živjeti u svoj radikalnosti.⁹ Ako ga uspoređujemo s ostalim pokretima tadašnjeg vremena, vidimo da je jedan od rijetkih koji se nije uhvatio u zamku kritiziranja i protivljenja „službenoj“ Crkvi. Osjećao je da je dijete toga tajanstvenoga tijela, iako je to tijelo bilo bolesno (bogato i puno puta oštećeno). Tako se je u razdoblju srednjega vijeka pojavilo bratstvo koje je svojom izvornošću u srcu Italije, nedaleko od Rima, „propovijedalo“ svojom različitošću koje nije toliko bilo u riječima koliko u primjeru.

Ako objektivno gledamo na nastanak i razvoj Franjina bratstva, ne možemo mimoći činjenicu da su u tom idealnom bratstvu bile također poteškoće, napetosti, prepirke i nerazumijevanje. Borio se, ponekad je morao popustiti, međutim najviše je bio nepokolebljiv i nepopustljiv braneci čistoću svoje karizme. Već su u njegovu vremenu, braća napustila pravi duh siromaštva; napustila su kolibe i brzo se naselila u zidane „utvrde“. Također se prvotni ideal – živjeti u nesigurnosti – kada su se počeli dobivati najrazličitiji privilegiji (crkvene službe, zgrade za boravljenje...), brzo promijenio. Dogodilo se također da su zaboravili na ideal – biti malen – i počeli zauzimati utjecajna mjesta (inače pod izgovorom da se radi o dobrim stvarima). Kada su dolazila nova braća, postavljalo se pitanje: Kako sačuvati ideal

---

⁹ Giovanni Merlo GRADO, *V imenu svetega Frančiška*, Brat Frančišek, Ljubljana, 2007., 12-23.

jednostavnosti? Propovjednička služba je zauzimala sve ugledniji položaj. Postala je već skoro privilegij. Braća koja nisu propovijedala bila su u blago zapostavljenom položaju. Početni pjesnički polet počeo je dobivati sve konkretnije poteze. U nastavku ih je Franjo želio također kanonski „ograničiti“. Zato je napisao Pravilo/Regulu, s kojim su pravnici imali mnogo posla.¹⁰ Naime, bliže su im bile stare, stroge monaške regule.

U svemu tome dobro je pogledati gdje su bili uzroci dekadencije. Neki povjesničari tvrde da je „rimska kurija uhvatila slobodnu ptičicu u krletku“. Neprestano je ograničavala (moralno i pravno) radikalnost unutar bratstva. Svakako je pokret manje braće utjecao također na sadržaj i tijek reforme 4. lateranskoga koncila 1215. godine. Franjo je osjećao pritisak Crkve i same braće. Njihov broj je za deset godina narastao od dvije na pet tisuća (u vrijeme Franjine smrti ih je bilo najvjerojatnije već 10.000). Bili su već nazočni u cijeloj Europi, sve do Svete Zemlje. Taj novi rast – drukčiji pogledi, susretanje s različitošću, neprihvatanje – također su doveli do promjena. Rastom broja braće pokazivala se sve više potreba za strukturiranjem nove crkvene institucije. Crkva je u nastanku novoga Reda odigrala važnu ulogu. Bila je „savjetnica“ i „posrednica“. Također je po njezinoj zaslugi franjevački pokret postao povezana cjelina.¹¹

Teško je zaključiti da su Franjo i Crkva bili potpuno usklađeni. Povjesničarima ostaje nekoliko činjenica u kojima je prepoznatljiv Franjin stav (život po evanđelju) i odnos prema Crkvi kao instituciji koja se previše udaljuje od evanđelja.

Unatoč Franjinu neslaganju s Crkvom, nalazimo mnogo mjesta, još posebno u Spisima, gdje jasno i ustrajno izražava želju za potpunim sjedinjenjem s Crkvom tadašnjega vremena. To ustrajno ponavlja. Nije samo član ogromnoga tijela Crkve nego joj također želi biti na raspolaganju svim svojim bićem i sa svojom braćom.¹²

Franjo ustraje u toj potpunoj crkvenoj „ovisnosti“, koja se ogleda u svim Spisima. Njegovu posljednju volju imamo tako izraženu u Sijenskoj oporuci (OS), koju je napisao šest mjeseci prije svoje smrti, kad je za njim već šest kriznih godina cijeloga Reda: „Zbog slabosti i iscrpljenosti od bolesti, jer govoriti ne mogu, kratko svojoj braći u ove tri riječi očitujem svoju volju, to jest: da se u znak sjećanja na moj blagoslov i na moju oporuku uvijek ljube i međusobno poštuju;

¹⁰ J. LE GOFF, *Saint François d'Assise*, 58-60.

¹¹ J. J. BUIRETTE, *Francesco, figlio della Chiesa*, 122.

¹² J. J. BUIRETTE, *Francesco, figlio della Chiesa*, 122.

da uvijek ljube i opslužuju našu gospođu Svetu siromaštinu, i da se uvijek pokazuju vjerni i podložni predstojnicima i svim klericima svete Majke Crkve“.¹³ Tako postavlja Franjo ljubav, siromaštvo i sinovljevu predanost Crkvi na istu razinu.

Sve je to već bilo naznačeno i predviđeno u Pravilu iz 1223. godine: „Brat Franjo obećava poslušnost i poštovanje gospodinu papi Honoriju i njegovim zakonitim nasljednicima u Rimskoj crkvi. I druga braća dužna su slušati brata Franju i njegove nasljednike“.¹⁴ Franjo čak dodaje: „K tomu, pod posluš zapovijedam provincijalima da od gospodina pape zatraže jednoga od kardinala svete Rimske crkve, koji neka bude upraviteljem, zaštitnikom i popraviteljem našega bratstva, da uvijek pokorni i podložni nogama iste Crkve, postojani u katoličkoj vjeri, obdržavamo siromaštvo i poniznost i sveto Evanđelje Gospodina našega Isusa Krista, što smo čvrsto obećali“.¹⁵

U svemu što se tiče katoličke vjere i sakramenata Franjo je bio neumoljivo strog: „Provincijali, pak, neka ih pomno ispituju o katoličkoj vjeri i o crkvenim sakramentima! I ako sve to vjeruju i hoće vjerno priznavati i do svršetka čvrsto obdržavati“.¹⁶ U prethodnom izdanju iz 1221. godine ta je dosljednost, strogost još nemilosrdnija kada govori: „Neka sva braća budu katolici, neka žive i govore kao katolici! Ako pak netko, bilo riječima bilo činom, zabludi od katoličke vjere i života i neće da se popravi, neka bude potpuno istjeran iz našega bratstva“.¹⁷ Franjo je bio tako strog da u tom primjeru nije gledao ni na zavjete. Iako je brat već imao zavjete, morao je u duhu poslušnosti napustiti Red. To je, uz primjer preljuba, jedini primjer izгона (u Franjinu vremenu).

Dosljednost i strogost sv. Franje su se također ogledale u odnosu prema liturgiji: „Klerici neka mole božanski časoslov po redu svete Rimske crkve, izuzevši Psaltir, od kojega mogu imati brevijare“.¹⁸ Tu nepopustljivu dosljednost vidimo također u sljedećim redcima Oporuke: „I sva ostala braća dužna su tako slušati svoje gvardijane i moliti časoslov po Pravilu. I ako bi se našlo onih koji ne bi molili

---

13 DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Lumen gentium. Dogmatska konstitucija o Crkvi* (21. XI. 1964.), br. 8, u: *Dokumenti*, Zagreb, 1986. (dalje: LG). Sijenska oporuka (OS, 2-5), u: SLOVENSKA KAPUCINSKA PROVINCA, *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*, Štefan KOŽUH (ur.), Ljubljana, 1998.

14 Potvrđeno pravilo (PPr 1,2), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

15 Potvrđeno pravilo (PPr 12,3-4), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

16 Potvrđeno pravilo (PPr 2,1-3), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

17 Nepotvrđeno pravilo (NPr 19,1-2), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

18 Potvrđeno pravilo (PPr 3,1), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

časoslov po Pravilu i koji bi htjeli na drugi način moliti ili ne bi bili katolicima, sva su braća, gdje god bila, gdje god bi pronašla kojega od takvih, pod posluš dužna predati ga najbližemu kustodu onoga mjesta, gdje su ga našli. I kustod je strogo pod posluš dužan čuvati ga danju i noću kao čovjeka u okovima, tako da ne bi mogao pobjeći iz njegovih ruku dok ga osobno ne preda u ruke njegova provincijala. I provincijal je strogo pod posluš obvezatan poslati ga po takvoj braći koja će ga danju i noću čuvati kao čovjeka u okovima dokle ga ne predvedu pred gospodina ostijskoga koji je gospodar, zaštitnik i popravitelj cijeloga bratstva".¹⁹

Franjo je jako naglašavao pričešćivanje svetom euharistijom, koja mora biti „po obredu svete Crkve“.²⁰ U pismu svim klericima bio je pogođen premalim poštovanjem u odnosu prema svetim stvarima (ciboriju, kaležu, korporalu i liturgijskim knjigama). Pismo u velikoj mjeri izražava prezir mnogih tadašnjih propisa. „I znamo da smo iznad svega dužni sve to obdržavati po Gospodinovim zapovijedima i po propisima svete majke Crkve“.²¹

Na kraju spomenimo još Franjino poštovanje osoba, svih službenika Crkve, svećenika i klerika: „Poslije mi Gospodin dade i daje toliku vjeru u svećenike, koji žive po uredbi svete Rimske crkve, poradi njihova reda da se – ako bi me i progonili – hoću njima utjecati. I kad bih imao toliku mudrost koliku je imao Salomon, i kad bih našao siromašne svećenike ovoga svijeta u župama gdje borave, neću propovijedati protiv njihove volje. Hoću poštivati njih i sve druge, ljubiti i častiti kao svoje gospodare“.²² „I sve klerike i sve redovnike smatrajmo svojim gospodarima u onome što se odnosi na spas duše i ne odstupaju od našega Reda. Poštujmo u Gospodinu njihov Red i službu i upravljanje“.²³ „Blažen sluga koji ima povjerenje u klerike, koji žive ispravno po načinu svete Rimske crkve. I jao onima koji ih preziru. Naime, makar da su grešnici, ipak nitko ih ne smije osuditi, jer sam Bog sebi pridržava da ih sudi“.²⁴

Franjo još dodaje: „Dužni smo svećeniku ispovijedati sve svoje grijehе i od njega primati tijelo i krv Gospodina našega Isusa

---

19 Oporuka (OR 36–39), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare.*

20 Pismo cijelom Redu (PBr 30), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare.*

21 Pismo svim klericima (3P 13), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare.*

22 Oporuka (OR 8–10), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare.*

23 Nepotvrđeno pravilo (NPr 19,3), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare.*

24 Opomene (OP 26,1–2), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare.*

Krista“.²⁵ „I ako bi pao u neki laki grijeh, neka se ispovjedi svojemu bratu svećeniku“.²⁶ Zanimljivo je upitati se, zašto Franjo tako snažno, nepopustljivo naglašava poslušnost, pokornost osobama; zašto se pod svaku cijenu želi pokoriti svim pravilima Crkve.²⁷

2. Konkretni razlozi Franjina navezivanja na Crkvu

Analiza Franjinih Spisa i spoznaja nekih poznavatelja Franjine duhovnosti govore nam o razlozima, zbog kojih se Franjo tako bezuvjetno pokoravao Crkvi i njezinim propisima.²⁸

Franjo je u navezanosti na Crkvu najprije vidio najsigurnije izbjegavanje svih zabluda i hereza. Vjerojatno je bio dobro obaviješten i upoznat s pustošenjem hereza albigenza i o šteti koju su svojim krivim naukom prouzročili (ne smijemo zaboraviti da je bio u susjednom gradu Spoleto čak biskup koji je zagovarao katare). Jako je bio svjestan opasnosti u koju bi mogao zapasti u slučaju kad bi se udaljio od „službene“ Crkve – također u slučaju odvojenosti od Crkve zbog plemenitih namjera. Tako si lakše predočavamo Franjinu zabrinutost. Broj braće je iz dana u dan rastao. Tek nastali Red se sve više širio. Iako se u prvom redu radilo o životu po evanđelju, ta braća nisu bila zaštićena od vanjskih utjecaja, utjecaja drugih pokreta koji su se odvojili od Crkve i širili krive nauke.²⁹ Tako je Crkva Franji sigurno utočište i jamstvo prave vjere i liturgije. Ako postanemo svjesni svih tih činjenica, onda također mnogo lakše čitamo i razumijemo njegove Spise. Također, lakše razumijemo zašto je zahtijevao kardinala protektora, koji je bio skoro poput člana njegova bratstva.

Paradoks, o kojem smo govorili na početku ovoga poglavlja, ublažava činjenica da nije potpuno jasno je li Franjo bio doista svjestan socijalno-političkog značenja, koje je predstavljao njegov način redovničkog života u odnosu prema feudalnom sistemu i Crkvi tadašnjeg vremena. U tome je doista iznenađujuća Franjina snažna navezanost na Crkvu. Njegov način, model bratskoga života korak po korak, odbija model vladajućega feudalizma. U samom životu nisu

---

²⁵ Pismo svim vjernicima, 2. redakcija (2 P 22), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

²⁶ Pismo nekome provincijalu (4 P 18), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

²⁷ J. J. BUIRETTE, *Francesco, figlio della Chiesa*, 124-125.

²⁸ J. J. BUIRETTE, *Francesco, figlio della Chiesa*, 126-130.

²⁹ G. M. GRADO, *V imenu svetega Frančiška*, 90-111.

bile vidljive te suprotnosti. Unatoč tome potrebno je upozoriti na dvije stvari. Najprije na razlikovanje među pojmovima različitost i protivljenje. Kada se netko odluči za drukčiji način života, pojavi se pitanje je li to već protivljenje. Franjo je izabrao Crkvu za svoje utočište da bi tako lakše živio sa svojom braćom. Na taj je način stvorio model suboravljenja koji se protivio feudalnom socijalnom modelu. Također je istina da feudalizam nije samo određeno socijalno uređenje nego uređenje cijele kulturne okoline u nekoj civilizaciji. Tako je teško zanemariti utjecaje određenog vremena, civilizacije, kulture. Franjo održava mnogo elemenata tadašnje kulture; ostaje osjetljiv za mnoge vrednote tadašnje družbe (vladarstvo, konjanici ...) i teologije. Druga stvar, na koju pri tome moramo obratiti pozornost, jest opasnost od izbora pogrešne perspektive. Činjenica jest da je Franjo stvorio novi model života u zajednici, koji se u samoj suštini razlikuje od feudalne zamisli društvenog uređenja. Jer je sam taj život živio, predložio ga je također drugima, i to ne samo braći u zajednici nego također i svim vjernicima (1 P i 2 P). Tu je riječ o novom obliku redovničkog života koji u samoj osnovi dopušta suživot s bilo kojim društvenim uređenjem, koje je po svojoj naravi miroljubivo.³⁰

Nakon tri godine Franjina pustinjačkog života bili su mnogi ugledni i odgovorni muževi u Crkvi jako naklonjeni njegovoj odluci da živi radikalnim životom. Asiški biskup Gvido bio je njegov prijatelj, u početku najvjerojatnije također i njegov duhovni vođa i protektor (zaštitnik), koji ga je poslao u Rim kardinalu Giovanniju di San Paolu. On je bio potpuno očaran Franjom koji je osvojio njegovo srce, zato ga je štitio i zagovarao pred Papom i kardinalima. Papa Inocent III. nije bio samo ugledan monarh nego također duboka duhovna osobnost. Kada je Franjo na početku svojega puta 1209. godine prvi put došao k njemu, bio je jako oprezan jer je njegov životni nacrt potvrdio samo usmeno. Nakon šest godina pozvao ga je na IV. lateranski sabor (1215.), na kojem je službeno potvrdio njegov način života i svjedočenja.³¹ U uvodnom govoru pozvao je cijelu Crkvu na duboku pokorničku reformu po primjeru sv. Franje. Među uglednim muževima, koji su bili Franji jako blizu, bio je također kardinal Hugolin. Iako je nekad bio tvrd i odlučan, to nije smanjivalo Franjino povjerenje. Radilo se o očinskom odnosu između ostarjelog kardinala i Franje puna života i predanosti Crkvi i evanđelju. Kardinal Hugolin je poslije postao Papa,

³⁰ J. J. BUIRETTE, *Francesco, figlio della Chiesa*, 127-128.

³¹ J. LE GOFF, *Saint François d'Assise*, 68-72.

koji je Franju proglasio svetim.

Neki poznavatelji misle da je Franjo možda tako čvrsto bio uz Crkvu jer je bio svjestan svojih granica, ograničenja; u Crkvi je vidio onu instituciju koja bi mogla nadomjestiti njegovu nepotpunost. Naime, Franjo je bio po svojem karakteru i naravi više onaj koji oduševljava mnoštvo nego organizator, više pjesnička duša nego zakonodavac; bliže su mu bile intuicija i spontanost nego planiranje, programiranje; bio je čovjek koji se odlučio za potpuno radikalni način života, strog i nepopustljiv prema sebi, kao i prema drugima.³²

Na koncu, spomenimo još jednu od mogućnosti zbog kojih je Franjo tražio toliko potpore u Crkvi. Možda mu je ona predstavljala zamjenu za roditelje, oca i majku.³³ Naime, iznenađuje nas da poslije potresnog događaja, kada se Franjo skinuo pred asiškim biskupom, nijedan od prvih životopisaca ne spominje ni oca ni majku. Čini se kao da su s tim događajem nestali iz Franjine povijesti. Zato se J. J. Buirette opravdano pita je li na roditeljsko mjesto možda stupila Crkva. Odnos prema ocu Franjo je jasno odredio riječima: „Poslušajte svi, što vam moram reći! Dosada sam Petra Bernardonea zvao ocem, sada mu vraćam novac i odjeću, koju imam od njega, i odsada neću više govoriti: Oče Petre Bernardone, nego: Oče naš, koji jesi na nebesima!“³⁴ Franjo je doista dane i godine poslije tog događaja proživljavao u svjetlu Očeve providnosti. Što se tiče navezanosti na majku, isti autor misli da je svu osjećajnu toplinu usmjerio u odnos prema Crkvi.³⁵ To možemo opaziti prije svega na onim mjestima gdje izražava svu svoju brigu i sve moguće znakove poštovanja i predanosti Crkvi. U svim tim izrazima osjećamo onu toplinu koju poznajemo u odnosu između majke i djeteta.

3. Mistični razlozi Franjine navezanosti na Crkvu

Franjo nije bio samo čovjek osjećaja i nadahnuća nego također i veliki mistik. Neprestano je živio u Božjoj prisutnosti. Svijest o nazočnosti živoga Boga bila je tako snažna kao svi ostali stvorovi koji su ga okruživali. Što ga je Gospodin više upotrebljavao za svoje oruđe, više je osjećao tu prisutnost. Među mističnim i teološkim razlozima zbog kojih je Franjo tako čvrsto bio uz Crkvu, ne možemo zanemariti njegove susrete s Gospodinom – Gospodinove dodire Franje.

---

³² J. J. BUIRETTE, *Francesco, figlio della Chiesa*, 128-129.

³³ Murray BODO, *Frančišek pot in sanje*, Brat Frančišek, Ljubljana, 2003., 30-31.

³⁴ Johannes JORGENSES, *Sveti Frančišek Asiški*, Brat Frančišek, Ljubljana, 2000., 54.

³⁵ J. J. BUIRETTE, *Francesco, figlio della Chiesa*, 130.

Gospodin je sam vodio Franju od evanđelja do Crkve.³⁶ Riječ je o nerazdvojnoj vezi između Gospodina i njegove Crkve; vezi koja je na samom početku postavljena pred Franjine oči. Ta veza seže čak prije nastanka, prije „rođenja“ njegova bratstva. Nije Franjo onaj koji bi bio izmislio svoj poziv; na taj put također nije stupio zbog neke poslušnosti tradiciji (iako je bio dio te tradicije); Gospodin, koji je živa osoba, objavio se Franji. O tom jasno i otvoreno govori na početku svoje Oporuke.³⁷ Prva tri odjeljka snažno govore jer Franjo povjerljivo pripovijeda kako se susreo s Kristom još prije nego što mu je poslao prvu braću. Tako ga je Gospodin po evanđelju doveo u naručje Crkve. Čitanjem Oporuke odmah opažamo početke svakog odjeljka: „Gospodin dade meni“.³⁸ Na početku svakog odjeljka pitamo se: Što je Gospodin dao Franji? Analitičkim čitanjem dolazimo do tri spoznaje. (1.) „Gospodin dade meni“ – u tom prvom odjeljku Franjo predstavlja svoje obraćenje u susretu s gubavcem (na neki način približava se prisposobi iz Svetog pisma o milosrdnom Samaritancu). Franjo je postao osjetljiv za Gospodinovu riječ (slušao ju je), evanđelje. Najprije ju je poslušao, zatim ju je počeo živjeti, ostvario. (2.) „I Gospodin mi dade“ – Franjo ispovijeda vjeru i povjerenje u Crkvu (također poštovanje prema crkvi s malim početnim slovom, kapelama, molitvenim mjestima). Franjo je svjestan da su sva svetišta u prvom redu domovi gdje borave vjernici i mjesta molitve. Sam je bio pozvan da popravi Božju kuću, mjesto, gdje se slavi uskrsna tajna, gdje je raspeti Krist koji mu je progovorio i tabernakul s Presvetim.³⁹ (3.) Poslije mi Gospodin dade i daje toliku vjeru u svećenike, koji žive po uredbi svete Rimske crkve, poradi njihova reda, da se – ako bi me i progonili – hoću njima utjecati. Poslije „Gospodin mi dade“ nastavlja ispovijed svojega povjerenja u svećenike: „Hoću poštivati njih i sve druge, ljubiti ih i častiti kao svoje gospodare“.⁴⁰ U svemu tome Franji je jasno da ga je od početka njegova puta vodio Gospodin, koji ga je također doveo u okrilje Crkve. Ona za Franju nije samo nedjeljna misa nego život u nastojanju za doseganjem nebeskoga kraljevstva. Važna je još jedna Franjina spoznaja koja nije napisana u Oporuci, nego u Opomenama (usp. OP 1), gdje govori o Kristovu tijelu. Središnja misao, koja je zajednička jednom i drugom tekstu, nalazi se u riječima: „vjera“ i „povjerenje“. „Gospodin mi je dade

³⁶ Thaddée MATURA, *François d'Assise*, Les Éditions du CERF, Paris, 1996., 169-182.

³⁷ Oporuka (OR 1-9), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

³⁸ Oporuka (OR 1-6), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

³⁹ Eloi LECLERC, *Modrost nekega ubožca*, Brat Frančišek, Ljubljana, 1998., 73-82.

⁴⁰ Oporuka (OR 8), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

takvu vjeru u crkvama, [...] toliku vjeru u svećenike“.⁴¹ „I kao što se svetim apostolima pokazao u pravomu tijelu, tako se i sada pokazuje nama u svetomu kruhu. I kao što su oni, promatrajući njegovo tijelo, vidjeli samo tijelo njegovo, ali su, promatrajući ga duhovnim očima, vjerovali da je on Bog, tako i mi, gledajući tjelesnim očima kruh i vino, vidimo i čvrsto vjerujemo da je to živo i pravo njegovo tijelo i krv“.⁴²

Pregledom svih Franjinih tekstova i Spisa vidimo da je za Franju vjera u božanstvo čovjeka iz Nazareta, vjera u euharistiju, u Crkvu i u evanđelje dio iste logike i razmišljanja. Ako ga želimo razumjeti, moramo s njim po istom putu, po istoj zakonitosti logike, to znači od čovječjega gledanja (tijelo) do gledanja u vjeri (duha); od konkretnoga čovječjega razmišljanja do mističnog produbljivanja.⁴³ Druga stvar, koju je potrebno imati pred očima, Franjin je pogled na Crkvu. Iako nije bio naivan, u Crkvi je gledao suštinu. Tako je za njega Crkva od vječnosti bila čisto i besprijekorno mjesto; također su bili svi sveti njezini službenici koji su dizali i vodili narod k pravoj vjeri. Franjo nikada nije posumnjao da kruh i vino, koji su istinski posvećeni, ne bi bili Tijelo i Krv Gospodina Isusa Krista; nikada nije posumnjao da odrješenje ne bi bilo Gospodinovo oprostjenje. Tako se nije vrtio oko poteškoća, problema, slabosti Crkve, nego je imao pred očima suštinu, a to je vjera. Treća i posljednja spoznaja, koja izlazi iz prijašnje, jest poniznost koja se objavljuje u Gospodinovim znamenjima. Neki su Gospodina razumjeli, primili, drugi su ga proganjali i lovili u zamke. Franjo je slično gledao na Crkvu. I u njegovu je vremenu bilo ljudi koji su Crkvu i njezine predstavnike prekoravali, kritizirali i protivili im se. Bilo je i onih koji su, unatoč njezinoj krhkosti i slabosti, vjerovali u riječi: „Ti si Petar - Stijena i na toj stijeni sagradit ću crkvu svoju i vrata paklena neće je nadvladati“ (Mt 16,18). Za bolje razumijevanje potrebno je znati da je znamenje⁴⁴ istinitost, koja proizlazi iz

---

41 Oporuka (OR 4.6), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

42 Opomene (OP 1,19–21), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

43 Gilbert Keith CHESTERTON, *Sveti Frančišek Asiški*, Brat Frančišek, Ljubljana, 2001., 16-35.

44 Znamenje: (1.) što omogućuje sastavljanje na ~; (2.) neobična pojava, obično u prirodi, koja za čovjeka objavljuje sudbonosan događaj, događanje; (3.) što upućuje na postojanje toga, što izražava imenica; (4.) pokret, zvuk, s kojim se nešto poručuje, na nešto upozorava; (5.) dogovorani lik, koji ima određeno značenje; (6.) tvorba, oblika na koži, po kojem se subjekt razlikuje od jednovrsnih subjekata; (7.) različito oblikovan likovni ili manji arhitekturni posao, obično u spomen na određeni događaj; (8.) izražava da nešto jako utječe na neko događanje, postojanje. *Slovar slovenskega knjižnega jezika (T-Ž)*, DZS, Ljubljana, 1991.

konkretnosti, koja nas može misleno premjestiti i dozvati pred oči neku drugu, dublju istinitost (zastava predstavlja neku državu, neki grad, dok komad platna nije ništa drugo nego komad platna; Franjo je u gubavcu vidio trpećeg Krista, dok su ostali u gubavcima vidjeli samo zaraženog čovjeka). Znamenje nema druge namjere nego da ukaže na ono dublje značenje, koje predstavlja (ne na zaraženog čovjeka, nego na trpećeg Krista); materijalna je osnova ona koja upućuje na suštinu ili naznačuje suštinu koja je često nematerijalna. Također je u tome očigledna krhkost svakog znamenja, jer je jako malo potrebno da znamenje ne bude pravilno razumljeno. Može se dogoditi da je već znamenje samo dvosmisleno i da svoje poruke ne izražava jasno. Franjin susret s Gospodinom nije susret dvojice apstraktnih bića. U njegovu doživljavanju Gospodina potrebno je naglasiti, da mu je progovorilo mnogo konkretnih znamenja (gubavci, kapele, siromašni svećenici), preko kojih je produbljavao svoju vjeru. Kod Franje nije riječ o ljubavi samo prema sebi nego također o ljubavi prema gubavcima; nije riječ o Božjoj nazočnosti samo za sebe nego o živoj prisutnosti u Presvetom; nije riječ o sakramentalnoj znanosti nego o siromašnim svećenicima koji dijele te sakramente... Bog se nije objavio kao ljubav sama po sebi, objavio nam se u osobi koja je preuzela čovječje meso i kosti sa svim čovječjim osobinama (za mnoge Židove Isus nije bio ništa drugo nego tesarov sin). Postao je znamenje koje je progovorilo i promijenilo Franjin život. Franjo se s Gospodinom susretao u evanđelju, odakle ga je vodio put u Crkvu.⁴⁵

Tako je Franjo stupio na put Crkve. U Crkvi i po sakramentima Crkve počeo je otkrivati Gospodina Isusa koji je nazočan u tijelu i u riječi.⁴⁶ Tu činjenicu potvrđuju mnoga mjesta u Spisima gdje se kao crvena nit ponavljaju riječi: Gospodnji kruh, Pismo i sakramenti, evanđelje, Tijelo i Krv.⁴⁷

⁴⁵ J. J. BUIRETTE, *Francesco, figlio della Chiesa*, 139-142.

⁴⁶ T. MATURA, *François d'Assise*, 77-78.

⁴⁷ „Provincijali, pak, neka ih pomno ispituju o katoličkoj vjeri i o crkvenim sakramentima! (PPr 2,3). A to činim zato, što ništa tjelesno na ovom svijetu ne vidim od samoga Svevišnjega Sina Božjega, osim njegova presvetoga tijela i njegove presvete krvi, što oni primaju i samo oni drugima poslužuju. I vrhu svega hoću da se ta presveta otajstva časte, štuju i u dragocjenim mjestima pohranjuju. Gdje god na nedoličnim mjestima nađem presveta imena i njegove napisane riječi, pokupit ću ih i molim da se pokupe i stave na dolično mjesto. I sve teologe, i one koji poslužuju presvete božanske riječi, treba poštivati i častiti kao one koji nam poslužuju duh i život (OR 12-15). Svi klerici, pripazimo na veliki grijeh i neznanje, koje neki imaju o presvetomu tijelu i krvi Gospodina našega Isusa

Franjo je bio po naravi konkretan čovjek koji je morao u svakodnevnom životu i na duhovnom području stvari osjećajno opažati: morao je vidjeti, dotaknuti se, osjećati i okusiti. Sve duhovno je želio utjeloviti. Inače je u životu imao nekoliko konkretnih duhovnih iskustava. Živa nazočnost, Božja prisutnost (noć u Spoletu, ushićenost na jednom od posljednjih slavlja...), zatim susreti s Kristom (glas s križa u Sv. Damjanu). Tako je u njemu sve više rasla želja za Božjom prisutnosti, za snažnom Božjom nazočnosti (žive jaslice u Grecciu). Uvijek više je stvarao mjesto za Boga. Ako nastavimo s tim razmišljanjem, vidimo da se kod Franje radi o gladi, žeđi za osjetilnim opažanjem Isusove prisutnosti. Želi postati kao apostoli koji su Isusa vidjeli, opipali, slušali. J. J. Buiette se pita nije li upravo u tome tajna Franjine radikalnosti: biti s Isusom kao apostoli. To je nemoguće mimo Crkve. Naime, u tome je Franjina čežnja: biti s Isusom, s njegovim tijelom, njegovom krvlju i njegovom riječju.⁴⁸ Zato u Opomenama piše: „I na taj je način Gospodin uvijek sa svojim vjernicima, kako sam kaže: Evo, ja sam s vama do svršetka svijeta“.⁴⁹ Franjo je svjestan tih Isusovih riječi, koje također živi.

Franjo vidi poslanje Crkve u njezinu „rađanju“ Isusa Krista za današnji svijet.⁵⁰ Kada govori o rađanju, ne može mimo Djevice Marije. Franjo tijesno povezuje Crkvu i Mariju; i kod jedne i druge riječ je o istom pozivu i istom poslanju: dati tijelo „najvišem Sinu Božjemu“. Djevicu Mariju pozdravlja riječima: „Zdravo, sveta Gospodarice, presveta Kraljice, Roditeljko Božja, Marijo koja si vječno Djevica, izabrana od presvetoga Oca nebeskoga“.⁵¹ *Virgo ecclesia facta* je jasna

---

Krista i o njegovim presvetim imenima i napisanim riječima, koje posvećuju tijelo. Znademo da ne može biti tijelo, ako se prije ne posveti riječju. Doista, od istoga Svevišnjeg na ovome svijetu ništa tjelesna nemamo i ne vidimo osim tijela i krvi, imena i riječi po kojima smo stvoreni i otkupljeni ‘od smrti na život’ (3P 1-3). ‘Tko je od Boga, Božje riječi sluša.’ Zato moramo mi, koji smo određeni posebije za božansku službu, ne samo poslušati i izvršiti što Gospodin govori, nego također, zato da u sebi naslutimo uzvišenost našeg Stvoritelja i da mu se pokoravamo, čuvati posuđe i ostale predmete za božansku službu što u sebi sadrže njegove svete riječi. (PBr 34). Molim vas više nego za sebe samoga da onda, kad je dolično i vidite da je korisno, ponizno i usrdno molite svećenike da iznad svega moraju častiti presveto tijelo i krv Gospodina našega Isusa Krista i sveta imena i napisane njegove riječi, kojima posvećuju njegovo tijelo“ (6 P 4-5), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

48 J. J. BUIRETTE, *Francesco, figlio della Chiesa*, 138.

49 Opomene (OP 1,22), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

50 T. MATURA, *François d'Assise*, 83-85.

51 Pozdrav Blaženoj Djevici Mariji (PD 1-2), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

definicija. Prevoditelji se pitaju kako jezgrovito i sažeto prevesti te latinske izraze: koja si postala Djevica; koja si postala Crkva. Neki tumači zastupaju mišljenje da bi bilo potrebno crkvu u tom kontekstu pisati malim slovom. Djevica, koja je postala crkva kao naše crkve i kapele, koje časte Gospodina. U istom značenju je tijelo Djevice Marije služilo kao palača, tabernakul, dom, odjeća našem Gospodinu Isusu Kristu. U nastavku iste molitve Franjo upotrebljava upravo te pojmove za opis Marijina poslanja. Marija je bila prva, koja je prihvatila Riječ Najvišega, kao što su sada naši tabernakuli dom uskrsloga Gospodina. Drugi tumači naglašavaju da bi bilo potrebno pisati Crkvu velikim slovom. Oni se oslanjaju na Franju samoga, koji je sklon tome da bi Crkva poslije uskrsnuća preuzela Marijino mjesto, koja nije samo Gospodina (pasivno) častila nego mu daje (aktivnost) također tijelo u svem opsegu (svećenik, koji dijeli sakramente, Kristov je namjesnik). Kako god bilo, paralela između Crkve i Djevice Marije, o kojoj govori Franjo, nije samo rezultat trenutnog nadahnuća; inače toj temi se vraća dvaput, i to prvi put kada govori o euharistiji,⁵² i drugi put kada govori o ulozi svećeništva.⁵³ S jedne strane riječ je o pozivu na dublji život po vjeri, s druge strane o pozivu poštovanja svećeničke službe – to dvoje se međusobno prepleće. U oba odlomka riječ je o živoj svijesti o Božjoj ljubavi, koja šalje na svijet svojega Sina iz ljubavi prema grešnom čovjeku. Prema tome, euharistija je za Franju nova inkarnacija, novo utjelovljenje, sudjelovanje dviju tajni: Marijine tajne i tajne Crkve.

Za Franju imaju Marija i Crkva isti poziv, isto poslanje i tako imaju udio u istoj časti. S takvom jasnom riječju Franjo je htio sačuvati pravovjernost Crkve i Marije u suočenju s hereticima i krivovjercima, koji su se najviše varali ljude krivo naučavajući o opredjeljivanju Crkve ili o poslanju i ulozi Majke Marije. Na novom značenju inkarnacije

---

52 „Evo, svaki se dan ponizuje kao kad je s kraljevskih prijestolja sišao u Djevičinu utrobu; svaki dan on sam dolazi k nama u poniznu obličju; svaki dan iz krila Očeva po svećenikovim rukama silazi na oltar.“ Opomene (OP 1,16-18), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

53 „Čujte, braćo moja: Ako se blažena Djevica časti, kako se i dostoji, jer Ga je nosila u svojoj prečistoj utrobi; ako je blaženi Krstitelj uzdrhtao i nije se usudio dotaknuti sveto tjeme Gospodinovo; ako se časti grob u kojemu je neko vrijeme ležao, koliko mora biti svet, pravedan i dostojan onaj što onoga koji više neće umrijeti nego će vječno živjeti i biti proslavljen i nad kojega se i anđeli žude nadviti dotiče svojim rukama, srcem i ustima blaguje i drugima pruža da ga blaguju!“ Pismo čitavom Redu (PBr 21-22), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

Franjo se mnogo zaustavljao.⁵⁴ Najprije je otkrio razliku u paraleli između Crkve i Marije. Kada Crkva ponovno utjelovi Krista u euharistiji, nije riječ više o tijelu koje je bilo podvrgnuto smrti (tijelo koje je rodila Marija, koje je bilo osuđeno na smrt), nego o uskrsnom tijelu, „koji više neće umrijeti nego će vječno živjeti i biti proslavljeno“.⁵⁵ Za Franju je ta nova inkarnacija prije svega pitanje života i smrti – kao što Isus govori u evanđelju: „Tko blaguje tijelo moje i pije krv moju, ima život vječni; i ja ću ga uskrisiti u posljednji dan. Tijelo je moje jelo istinsko, krv je moja piće istinsko. Tko jede moje tijelo i pije moju krv, u meni ostaje i ja u njemu“ (Iv 6,54-56).

Franjo je bio svjestan da Krist među nas ne dolazi samo u prilici kruha⁵⁶, nego također u Božjoj riječi: „Zato, razmišljajući u srcu kako zbog bolesti i slabosti ne mogu osobno posjetiti pojedince, odlučio sam ovim pismom i po glasnicima iznijeti pred vas riječi Isusa Krista, koji je Riječ Očeva, i riječi Duha Svetoga koje su duh i život“.⁵⁷ Zato „da bi imao život vječni“ (Iv 6,54), Franji je potrebno prije svega dvoje: riječ i kruh života.⁵⁸ Bez toga nema spasenja. Zato u svojoj Oporuci opisuje kakav odnos moramo imati prema onima koji se bave Božjom riječju: „I sve teologe, i one koji poslužuju presvete božanske riječi, treba poštivati i častiti kao one koji nam poslužuju duh i život“.⁵⁹ Također govori o odnosu prema svećenicima: „Moramo često posjećivati crkve te cijeniti i poštivati klerike, ne radi njih samih, ako bi bili grešnici, nego radi službe i brige za presveto tijelo i krv Gospodina našega Isusa Krista, što na oltaru žrtvuju, primaju i drugima dijele. I budimo svi čvrsto uvjereni da se nitko ne može spasiti osim po svetim riječima i po krvi Gospodina našega Isusa Krista, a to klerici govore, naviještaju i poslužuju. I samo oni to smiju posluživati, a ne drugi“.⁶⁰ Franjo tu poziva, čak naređuje, potpunu poslušnost teolozima i svećenicima (jedni i drugi su u službi Crkve) – ne toliko zbog njihovih kvaliteta, znanja ili sposobnosti, nego zbog poslanja koje obavljaju. Kriteriji za primanje u Red tako postaju život po riječi i život po sakramentima.

---

⁵⁴ Marie-Abdon SANTANER, *François d'Assise et de Jésus*, Desclée, Paris, 1984., 132-138.

⁵⁵ Pismo čitavom Redu (PBr 22), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

⁵⁶ Luc MATHIEU, *Approche Franciscaine du mystère chrétien*, Les Éditions Franciscaines, Paris, 1998., 55-62.

⁵⁷ Pismo vjernicima II. (2 P 3), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

⁵⁸ T. MATURA, *François d'Assise*, 111-122.

⁵⁹ Oporuka (OR 15) u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

⁶⁰ Pismo vjernicima II. (2 P 33-35), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

U Nepotvrđenom pravilu kršenje tih dviju odredaba dovoljno je velik razlog za izgon iz Reda, iako su braća već imala zavjete. Možda se Franjina strogost ne navezuje toliko na Crkvu kao na Isusovu riječ. Za Franju Crkva nikada nije bila Crkva zbog Crkve, nego Crkva zbog Isusa.⁶¹

Franji je bila tajna Crkve možda samo odskočna daska, njegova vjera i povjerenje u Crkvu samo provjera njegove vjere u tajnu Najvišega.

Zaključna misao

Posebnosti, mogli bismo reći čak paradoksi Franjina života, njegova su mudrost i domišljatost u traženju usklađenosti i harmonije između osobne slobode,⁶² koja je bila stvaralačka također izvan crkvenih i redovničkih struktura tadašnjega vremena, i poslušnosti rimokatoličkoj Crkvi.⁶³ Njegov snažan osjećaj za tajnu utjelovljenja i istinitost sakramentalne vjere bio je prava obrana pred vjersko-ideološkim pojavama i različitim sektama tadašnjega vremena. Franjo nije bio čovjek koji bi se slijepo podređivao Crkvi kao ustanovi, nego je tražio nove oblike, načine služenja, očuvavši pri tome zdrav odnos prema crkvenoj hijerarhiji i redovništvu.⁶⁴

Različiti autori i poznavatelji (među njima također protestant P. Sabatier) života i rada sv. Franje priznaju kao izvornu Franjinu karakteristiku njegovo „katoličanstvo“, koje dolazi do izražaja posebno u njegovu odnosu prema Rimokatoličkoj crkvi. Uvijek se smatrao djetetom te Crkve. Sav njegov život i njegovi Spisi (posebno još PPr) svjedoče da braća, koja prihvaćaju taj način života, javno izriču zavjete poslušnosti Crkvi, Rimu i svim Petrovim nasljednicima. Tako Franjo na vrlo jednostavan način govori da želi evanđeoski život svoje braće sazdati u naručju Crkve. „Brat Franjo obećava poslušnost i poštovanje gospodinu papi Honoriju i njegovim zakonitim nasljednicima u Rimskoj crkvi.“⁶⁵ K tomu, pod posluš zapovijedam provincijalima da od gospodina pape zatraže jednoga od kardinala svete Rimske crkve, koji

61 J. J. BUIRETTE, *Francesco, figlio della Chiesa*, 145.

62 „Libertà“, *Dizionario Franceseano*, Edizioni Messaggero, Padova, 1995. (1.) *La libertà nel linguaggio degli scritti e delle biografie*, (2.) *La libertà nella radicalità della scelta*, (3.) *La realizzazione della libertà*.

63 Michel HUBAUT, „Obbedienza e libertà nella Chiesa“, *La spiritualità di Francesco d'Assisi*, Edizioni Biblioteca Franceseana, Milano, 1993., 169-190.

64 J. J. BUIRETTE, *Francesco, figlio della Chiesa*, 169.

65 Potvrđeno pravilo (PPr 1,2), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

neka bude upraviteljem, zaštitnikom i popraviteljem našega bratstva, da uvijek pokorni i podložni nogama te iste svete Crkve, postojani u katoličkoj vjeri, obdržavamo siromaštvo i poniznost i sveto Evanđelje Gospodina našega Isusa Krista, što smo čvrsto obećali“.⁶⁶

Moramo biti svjesni da je bila poslušnost skoro bezuvjetna, naime, samo u nekim primjerima smjeli su je prekršiti. Tu vjernost, koja se izražava u poslušnosti Crkvi, Franjo povezuje s vjerom koja je vidljiva u životu po evanđelju. Prema tome, Franjo ne razlikuje i ne vidi nikakve suprotnosti između hoda za Kristom, vjernosti evanđelju i poslušnosti Crkvi. Ta poslušnost u vjeri, koja je čvrsta i jasna, najvjerojatnije je plod stečenog iskustva. Franjo je vidio svoj Red samo pod okriljem Crkve. Naime, vidio je također sve moguće pokrete i također posljedice svih onih koji nisu živjeli u poslušnosti Crkvi i tako su završili u herezama i zabludama.

U Franjinim Spisima nalazimo mnogo takvih mjesta gdje Franjo jasno iskazuje poslušnost Crkvi.⁶⁷ „Odgovorni u bratstvu,“ tvrdi Franjo, „neka ih pomno ispitaju o katoličkoj vjeri i o crkvenim sakramentima!“⁶⁸ Franjo također nalaže braći, koji su klerici, „neka mole božanski časoslov po redu svete Rimske crkve“.⁶⁹ Također, kada govori o propovijedanju, do izražaja dolazi poslušnost krajevnoj Crkvi: „Neka braća ne propovijedaju u biskupiji nekoga biskupa, kad im on zabrani“.⁷⁰ Franjino Potvrđeno pravilo (PPr) pregledali su i popravili poznavatelji kanonskoga prava, međutim uvjereni smo da Franjo ne bi dopustio njegovo odobrenje da se ono protivilo njegovoj viziji i usmjerenosti.⁷¹

---

⁶⁶ Potvrđeno pravilo (PPr 12,4-5), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

⁶⁷ Thaddée MATURA, *Frančišek Asiški, učitelj duhovnega življenja*, Brat Frančišek, Ljubljana, 2001., 62-64.

⁶⁸ „Provincijali, pak, neka ih pomno ispitaju o katoličkoj vjeri i o crkvenim sakramentima!“, Potvrđeno pravilo (PPr 2,3), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

⁶⁹ Potvrđeno pravilo (PPr 3,1), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

⁷⁰ Potvrđeno pravilo (PPr 9,1), u: *Pravilo i život, Spisi sv. Franje Asiškoga i sv. Klare*.

⁷¹ M. HUBAUT, „Obbedienza e liberta nella Chiesa“, 169-171.

OBEDIENCE OF ST. FRANCIS OF ASSISI TO THE CHURCH AS AN INSTITUTION

Summary

St Francis of Assisi did not leave any theological commentary on the Church; nevertheless, we can say that he was an expert on the situation within it. He came into contact with the Church in his everyday, practical life (sacraments, liturgy etc.). We can say that he embodied the teaching of the Catholic Church. He lived in a time of multiple heresies and divisions within the Church. Even though he did not agree with its way of living he, paradoxically, remained resolutely under its wing, in a kind of loyal opposition. He returned to the Church's roots, to the Gospel and lived according to these precepts in all their radicality. He especially emphasised his connection to the Church in the Siena Testament (six months before his death), the substance of which had already been prescribed and anticipated in the Rule of 1223: "Brother Francis promises obedience and reverence to the Lord Pope Honorius and to his successors canonically elected and to the Roman Church" (RegB 1,2). The consistency and strictness of St Francis were also reflected in his attitude towards liturgy: "Let the clerics perform the Divine Office according to the order of the holy Roman Church" (RegB 3,1). Finally we mention Francis' respect for all people, all servants of the Church, priests and clerics. He saw his attachment to the Church as the safest way to avoid error and heresy. The Church was for him a safe haven and a guarantor of true faith and authentic liturgy. He may also have sought the support of the Church because it was for him a surrogate father and mother. Francis was not only a man of emotion and inspiration but also a great mystic. The Lord brought him into the arms of the Church through the Gospel. In the Church and according to the sacraments of the Church he began to discover the Lord Jesus, present in body and word. Mary and the Church have for him the same calling, the same mission, and thus receive the same honour. For St Francis the mystery of the Church may have been simply a steppingstone, while his faith and trust in the Church were a test of his faith in Christ, the greatest mystery.

Key words: Church, St. Francis of Assisi, prayer, God, Jesus Christ, Christ-centeredness, brotherhood, obedience.

Translation: Andrej Šegula and Kevin Sullivan